

ljudska šola na Selih, 80 K; ljudska šola pri Sv. Vidu, 400.93 K; ljudska šola v Zavrču, 146.50 K; ljudska šola v Majšpergu, 300K; ljudska šola pri Sv. Lovrencu na Drav. polju, 267 K; ljudska šola v Cirkovcah, 828.58 K; ljudska šola v Vurbergu, 292 K; ljudska šola pri Sv. Bolfenku v Slov. gor., 339.82 K; ljudska šola pri Sv. Lovrencu v Slov. gor., 490.23 K; ljudska šola v Hajdini, 2169.14 K; ljudska šola v Ptuj — okolica, 627.48 K; ljudska šola v Stoprcih, 20.39 K; ljudska šola pri Sv. Duhu v Haložah, 180.30 K; ljudska šola pri Sv. Janžu na Drav. polju, 800 K; ljudska šola pri Novi cerkvi, 218 K; ljudska šola na Ptujski gori, 163.56 K; ljudska šola pri Svetinjah, 462.72 K; ljudska šola pri Veliki Nedelji, 840.35 K; ljudska šola pri Sv. Tomažu, 362.89 K; ljudska šola pri Sv. Bolfenku na Kogu, 179 K; ljudska šola v Ormožu — okolica —, 1214 K; ljudska šola na Humu, 101.51 K; ljudska šola pri Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji, 582.54 K; ljudska šola v Središču, 880 K; ljudska šola v Runeču, 154 K; ljudska šola pri Sv. Juriju pod Rogoško goro, 162.72 K; ljudska šola pri Sv. Križu pri Rog. Slatini, 1270.06 K; ljudska šola pri Sv. Florijana, 112 K; ljudska šola v Zetalah, 195.53 K; ljudska šola pri Sv. Roku na Sotli, 152.49 K; ljudska šola pri Sv. Juriju na Ščavnici, 789.10 K; ljudska šola pri Sv. Petru v Gor. Radgoni, 562 K; ljudska šola pri Sv. Duhu v šolskem okraju Gor. Radgona, 49.21 K; ljudska šola pri Negovi, 563.15 K; ljudska šola na Cvenu, 830 K; ljudska šola v Cezanjevcih, 136 K; ljudska šola na Stari cesti 284 K; ljudska šola pri Mali Nedelji, 228 K; ljudska šola v Ljutomeru — okolica —, 732 K; ljudska šola v Veržeju 355.19 K; ljudska šola pri Sv. Križu pri Ljutomeru, 929.27 K; ljudska šola v Vučji vasi, 810 K; vodstvo slovenske mestne ljudske šole v Rojani, 34.32 K; skupaj 30.354.74.

V zadnji številki izkazanih 238.303.50 K Danes izkazanih 30.354.74 K

Doslej nabranih 268.658.24 K

IV. VOJNO POSOJILO.

S posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Ptujski gori, 1700 K. V prejšnjih štev. izkazanih 2,759.338 K Danes izkazanih 1.700 K

Skupaj IV. vojno posojilo 2,761.038 K

V. VOJNO POSOJILO.

Po posredovanju učiteljstva v Slovenjgraskem okraju, 104.800 K; po posredovanju učiteljstva v Marnberškem okraju, 162.500 K; po posredovanju učiteljstva v Šoštanjanskem okraju, 71500 K; po posredovanju šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Andražu v Slov. goricah, 7500 K; po posredovanju šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Marjeti pri Ptuj, 100.100 s posredovanjem šolskega vodstva v Narapljah 1300 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Polensaku, 11.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Barbari v Haložah, 59.200 K; s posredovanjem učiteljskega zbora na Selih, 16.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Vidu, 7.700 K; učiteljstvo ljudske šole v Zavrču, 1000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Majšpergu, 26.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Cirkovcih, 74.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Vurbergu, 25.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Bolfenku v Slov. gor., 21.200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Lovrencu v Slov. gor., 1800 K; šolski voditelj istotam tovariš J. Farkaš je sam podpisal 7200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Hajdini, 110.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Ptuj — okolica, 1800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Stoprcih, 15.500 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Janžu na Drav. polju, 150.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Ptujski gori, 3000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Svetinjah, 5900 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Veliki Nedelji 7900 K; gosp. katehet istotam 5200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Tomažu pri Ormožu, 7800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Bolfenku na Kogu, 1000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Ormožu — okolica —, 16.600 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Humu, 19.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji, 9600 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Središču, 5800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Runeču; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Juriju pod Rogoško goro, 43.700 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Križu pri Rog. Slatini, 10.800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Florijanu, 23.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Zetalah, 3200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Roku na Sotli, 12.900 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Juriju na Ščavnici, 11.900 K; šolsko vodstvo pri Sv. Petru v Gor. Radgoni, 200 K; šolsko vodstvo pri Sv. Duhu v šolskem okraju Gor. Radgona, 600 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Negovi, 28.800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Cvenu, 100.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Cezanjevcih, 18.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Stari cesti, 5800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Ljutomeru — okolica, 2200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Veržeju, 5100 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Križu pri Ljutomeru, 18.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Vučji vasi, 57.400 K. Skupaj 1.414.000 K.

lastnosti teh »odbornikov« morale vzbuditi večkrat ostre debate, burne prizore. Prišlo je celo do osebnih napadov in drugih nedelikatnosti zaradi nacionalnega fanatizma teh nekaterikov. Med temi se je posebno odlikoval nek Velikonemec-Wolfianec. Ta je delal ob vsaki najnedolžnejši priliki zgago. Pikre je često moral slišati od Nemcev samih, a ni se zmenil kaj za to. Ob neki debati — šlo se je za občevalni jezik ob »Bundovih« sejah — se je možiček tolikanj spozabil, da je naš jezik in Slovence proglasil za »minderwertig«. No, tačas sem si ga pa pošteno sposodil jaz. (Že dolgo sem ga mirno, a pazljivo motril, zabeleževal sem si več značilnih stavkov iz njegovih govorov i. dr.) Predsednik mi na željo podeli besedo. Na kratko, a odločno sem, ob glasnem pritrdjevanju večine nemških kolegov — pariral napad na nas Slovence ter ob tem h koncu pribil, da bi tisti, ki nam očita manjvrednost, nam, ki mimo svojega materinega jezika govorimo in pišemo še tudi kak drugi jezik — nemški jezik obvlada itak vsak inteligentni Slovenec! — vsaj moral znati — svoj jezik! A tega on ne zna!! (Senzacija.) In drastično sem dokazal to svojo trditev na podlagi zabeleženih citatov iz njegovih govorov... To bi ga bili videli junaka, kako je besnel togote. A nihče se ni našel, ki bi bil zastavil te besedice njemu v prilog... Kako neki?! —

Posledica: Slavnj Vsenemec odložil je odborništvo ter ostavil — zborova-

skega zbora pri Sv. Vidu, 7.700 K; učiteljstvo ljudske šole v Zavrču, 1000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Majšpergu, 26.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Cirkovcih, 74.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Vurbergu, 25.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Bolfenku v Slov. gor., 21.200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Lovrencu v Slov. gor., 1800 K; šolski voditelj istotam tovariš J. Farkaš je sam podpisal 7200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Hajdini, 110.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Ptuj — okolica, 1800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Stoprcih, 15.500 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Janžu na Drav. polju, 150.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Ptujski gori, 3000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Svetinjah, 5900 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Veliki Nedelji 7900 K; gosp. katehet istotam 5200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Tomažu pri Ormožu, 7800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Bolfenku na Kogu, 1000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Ormožu — okolica —, 16.600 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Humu, 19.400 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji, 9600 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Središču, 5800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Runeču; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Juriju pod Rogoško goro, 43.700 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Križu pri Rog. Slatini, 10.800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Florijanu, 23.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Zetalah, 3200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Roku na Sotli, 12.900 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Juriju na Ščavnici, 11.900 K; šolsko vodstvo pri Sv. Petru v Gor. Radgoni, 200 K; šolsko vodstvo pri Sv. Duhu v šolskem okraju Gor. Radgona, 600 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Negovi, 28.800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Cvenu, 100.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Cezanjevcih, 18.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora na Stari cesti, 5800 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Ljutomeru — okolica, 2200 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Veržeju, 5100 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora pri Sv. Križu pri Ljutomeru, 18.000 K; s posredovanjem šolskega vodstva in učiteljskega zbora v Vučji vasi, 57.400 K. Skupaj 1.414.000 K.

lišče! Nemci pa so bili zadovoljni, da so se znebili nadležnega razgrajača. — In odslej ni bilo več ob naših »edinstvenih« sejah nobene neljube ali žaleče epizode ter je šlo vse mirno od rok. — Meni pa je še danes v zadoščenje, da sem kolikor toliko tudi pripomogel k pravih dograji štaj. učit. »Bunda«. — Kolegialno pozdravlja stari Slamoštev.

Naše ženstvo v sedanji vojni.

»Kakor zlato v ognju, tako se skušajo pravi prijatelji v nesreči«. To posebno tudi velja o naših ženah in materah v gorja in bolesti prenapoljenem času. Pa naše ženstvo — z malimi izjemami, ki so vselej in povsod neizogibne — je to skušnjo sijajno »prestalo«. Ženamat nosi z občudovanja vrednim samozatajevanjem vojno-gospod.-vzgojni križ in zvesto varuje čast in poštenje možu, domu in otrokom. To pa ponosno dviga samozavest v junaškem srcu na straži pred sovražnikom stoječega moža.

V mojem šolskem okolišu je 6 slučajev, ko je žena omagala na tem »križevem potu« in se pred zadnjo postajo preselila v kraljestvo miru. Pri vseh šestih — razen ene vse z malimi otroci — niti mož k pogrebu ni mogel priti. Pri eni so bile zadnje besede: »Le enkrat bi še rada

V 5. številki izkazanih . . . 5.532.257 K Danes izkazanih 1.414.000 K Skupaj V. vojno posojilo . 6.946.257 K

SREDNJE ŠOLE.

Kuno Hočevar, c. kr. profesor, 10 K; šolski svetnik dr. H. Swoboda v Ljubljani, 20 K; vladni svetnik Ivan Šubic v Ljubljani, 10 K; Franc Novak, c. kr. profesor v Ljubljani, 5 K; profesor Jos. Wester, nadporočnik v Trebinjah, 10 K; prof. Rudolf Grošelj, nadporočnik v Ljubljani, 10 K; ravnatelj dr. Stanislav Beuk, stotnik, 25 K; Andrej Vipavec, c. kr. profesor v Trstu, 10 K; višja državna realka v Ljubljani, 68.22 K; učno osebje c. kr. učiteljska v Ljubljani 13.80 K; dr. Franc Perne, c. kr. profesor v Ljubljani, 10 K; skupaj 192.02 K. Doslej izkazanih 46.572.96 K Danes izkazanih 192.02 K Skupaj 46.764.98 K

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«: Za »Rdeči križ« itd. 268.658.24 K III. vojno posojilo 278.848.69 K IV. vojno posojilo 2,761.038.— K V. vojno posojilo 6,946.257.— K Srednje šole 46.764.98 K Končna vsota 10,301.566.91 K

Rešenje.

Zavladala je bila zima in — nam je bilo hudo! Kako tudi ne?! Predobro nam je bila še v spominu predzimska doba: brhka pomlad s svojimi cvetjem, gorko poletje s svojimi pestrimi cveticami in prijetna jesen s svojimi sadovi. Čutili smo še na svojih telesih blagodejni učinek vseživlajočih solčnih žarkov, ki so se v mnogobrojnih snopih usipali z vedrega neba na nas; v naših dušah so nam še zveneli akordi ptičjega petja, šuštenje gozdov ter žuborenje potokov in vibrirali odmevi one harmonije, ki je vladala med nami in naravo. Vspenjalo se je nad našimi glavami čisto jasno nebo, obdajal nas je kristalni zrak in prijetno nas je omamljal vzduh, nasičen z najfinejšimi vonjavami. Hitreje so se nam dvigale prsi, močnejše nam je utripalo srce, bistreje in jasneje nam je zrlo oko okoli sebe. Prosto smo dihali in prosto se gibali v prosti naravi in s slastjo uživali blagodare, ki nam jih je nudila vselej in povsod. Naslajali smo se ob krasnih slikah, ki jih je nam narava kazala vsak trenutek drugačne, a vsak trenutek čarobnejše, naj si se ozri na polje, gozd ali goro. Vse okoli nas je bilo lepo in dobro in dobri smo bili tudi — mi! — Lepo je bilo!

A sedaj? — Siva starka, od vseh dobrih in plemenitih sovražena sovražnica vsega dobrega in plemenitega je zavladala! — Nastopila je z vso svojo kruto, despotično silo. Vzela je v svoje ledene roke vojke in natezala jih, da smo krvavo čutili pritisk njenih brzd. — Uničila je vse, kar je bilo lepega in dobrega:

videla moža«. Bodi izražena našim vrlim materam v naslednjih kitalah globoka hvaležnost.

Vojna in žena.

1. Solnce v hiši — dobra žena — v čustvu snažna in poštena, hišo k sreči zna voditi — v zemski raj jo spremeniti — rožic zadovoljnosti — dom duhti!
2. Blago srce, vzgledna roka v čednosti zori otroka, se oklepa domačije — liki trta h kolu vije, v miru s sosedi živi — svoje dni!
3. Moža dan skrbi utruji, čustva strem — zvečer se zgrudi: Pa pogled na dobro ženo, vzgledno, krotko in pošteno — dušo srce razvedri — skrb zbeži!
4. Redno mož domov prihaja, hrup sveta mu ne ugaja, če zaloti ga izjema, pa nevolja ga razvneha: dobra žena potrpi — strast miri!

nežne cvetke, ki jih je pomlad posejala po naših livadah, je poteptala s svojimi nogami, zelenje polja, logov in gozdov je zagrnila s svojim mrtvaškim prtom, otrešla je drevje sadov in listja. Zadušila je vse blagodnežne zvoke, odpodila pevce iz gozda, odpahnila svetlo solnce daleč proč; s črnimi oblaki je zastrla nebeško luč, z meglo in temo nas je obdala. Da bi bila noč temnejša, je zagrnila nam okna z ledenim zastorom, in da bi se tem bolj zavedali njene vlade, nam je ljuta burja neprestano in besno tulila njeno himno okrog voglov naših domov. Ukloniti je hotela človeštvo, zato je pritiskala z mrazom bolj in bolj. Slabiči so se tresli, da so jim kosti sklepetale, krčili so se, kakor usihajoč list, upogibali so svoja hrbtišča in klanjali svoje tilnike. Drugim so odrenevali prsti, stiskale so se pesti in zobje so škripali. Starec in starka nista mogla prenašati več te krutosti; zapustila sta rodno zemljo in legla raje v grob; slabotno dete je izdihnilo, ker mu je manjkalo blagodejne, za življenje neobhodno potrebne toplote. Vse — vse je ječalo pod despotičnom zle starke, želelo si spremembe, zdihovalo po rešitvi iz njenih spon in klicalo rešitelja!

Ta klic ni bil zaman! Ves pritisk, vsa zloba, vsa krutost so pač začasno uklenili sile, ki jih je stvarnik podaril naravi, a zatreti jih niso mogli! — Že čutimo, da prihaja rešenje! — Moči so se jele gibati, otrplost mineva, novo življenje se vzbuja, sile naraščajo, spone pokajo, še nekaj gibljavev in okovi odlete zdobljeni od nas! Vstajenje prihaja — vstajenje je tu!

Pomlad je tu! — Započela bo zopet svoje plodono delo, odgrnila bo mrtvaški prt in pričarala mlado zelenje na naših tleh, raztresala bo cvetic po naših livadah. Solnce ji pride na pomoč, razprši megle, oblake, prežene temo; uniči mraz! Vsklonilo se bo teptano človeštvo, povzdignilo svoje čelo k vedremu nebu, žarko solnce bo ogrevalo premrzle kosti, s pomlajeno silo se bo pretakala kri po naših žilah. — Zima se zvija kot slamnata bilka, ko jo oblizujejo ognjeni plameni, gineva kakor sneg pred solničnimi žarki, kakor temä pred svetlobo. Zmagalec, rešitelj — vstajenje je tu! Zavladala je vojna!

Od vse dobrih sovražena sovražnica vsega dobrega in lepega, plemenitega in vzvišenega je nastopila z vso svojo kruto silo ter pokazala svetu svojo grozovito moč!

5. Mož zdaj v vojni dom ostavi, kri domovju v bran zastavi: žena doma čast mu varje — ko zvestoba solčne zarje, ž njim prelila rada bi — srčno kri!
6. Strela laškega viharja — bojni grom na dom udarja — blaga žena — kip bolesti — up pošilja možu zvesti: dar — ki ga zasluži si — najti ni!
7. Dobra žena — blagor hiši, boljšega daru ne išči; hiša je zaloga mika — če v njej ženska ost ne pika, vsej družini mir deli — sen sladi!
8. Solnce v hiši — dobra žena — v srcu jasna in poštena, čast, poštenje domu zdravi, vsak spoštljivo jo proslavi, v grobu enkrat — prosta spi — vseh strasti!

Josip Čonč.

kerih uspeh bo — kakor smo to žalibog doživeli že tolikokrat ravno na šolskem polju — da bomo slednjič zavrgli to ali ono kot »izborna« nasvetovano preosnovno — med staro, nerabljeno šaro. —

»Za otroka!« — Pereče vprašanje! — Deviza, ki je zadobila kot zaščitnico samo našo ljubljeno vladarico. Vsi deželni odbori so že sprejeli to točko v svoj program. In tako n. pr. je kranjski deželni odbor v svoji zadnji seji na Dunaju — ki postane mogoče še politično zgodovinsko važna — daroval v ta namen 100.000 K. — Pa če vprašamo vse te faktorje, ki so prevzeli v svoj dnevni program točko »za otroka«, kaj in kako hočejo rešiti to zadevo, smo prepričani, da bi težko, težko dobili dovoljen odgovor, odgovor v takem smislu, kakor si ga mislimo rešenega mi učitelji.

In, ali ni ravno tu učiteljstvo v prvi vrsti poklicano, spregovoriti tehtne besede »pro« ali »contra« v svojem legitimnem zastopu v okrajni učiteljski konferenci? — Zanikaj — kdor more!

»Šolske olajšave in vojna«. — Mislimo in trdimo lahke vesti, da se ni še pri nobeni šolski zadevi toliko in tolikokrat grešilo, kakor ravno tu. — Vsak si razlaga te olajšave po svoje, enotnosti in jasnosti ni menda še nikjer, niti dve sosedni šoli se ne skladati v celoti glede tega vprašanja. In kako vse drugače bi bilo, ko bi se to vprašanje dalo v pretres in konečno rešitev pred naš forum, pred okraj. učit. konferenco. Mogoče bi se zadeva rešila v čisto drugem smislu, kakor se je pa rešila pri zeleni mizi — ker teorija in praksa sta si dve diametralno nasprotni točki.

»Patriotizem v šoli« — Vprašanje, ki ga na Slovenskem pač ni treba še na novo reševati. Kajti če pogledamo na vsa bojna polja sedanje svetovne vojne, s ponosom lahko zremo na naše hrabre hrabre slovenske junake, kjer jim ni para, s kakim pogumom gredo na sovražnika in to je sad naše šolske vzgoje, našega smotrenega pouka. Vendar bi pa tudi tu lahko povedali jasno in glasno svoje nazore v gojenju patriotizma v šoli.

»Preosnova berila«. Tudi tu bi lahko učiteljstvo dalo tehtna navodila, v kakem smislu se naj preosnujejo berila, ki bi imela trajno veljavo in trajno vrednost.

»Spomin na vojno in šola«. Mnogo dobrega, poučnega in trajnega se je že nasvetovalo v tem oziru, a premnogo tudi nerabnega, ne izvršljivega. In ne dvomimo prav nič, da bi ravno učiteljstvo tu lahko zastavilo svojo tehtno besedo, da se ustanovi nekaj takega. Našemu šolstvu, našemu narodu odgovarja jočega, ki bi še poznim rodovom pričalo — kaj je bil naš narod v tej svetovni vojni. —

Je še premnogo šolskih vprašanj, ki pridejo in morajo priti prej ali slej v rešitev, ki jih sedaj lahko še prezremo; a dotakniti se pač moramo le enega vprašanja, ki bi ga lahko in brez vsake škode in boječnosti reševali tudi pri uradnih učiteljskih konferencah in to je vprašanje vitalnega pomena ne le za šolstvo, temveč tudi za učiteljstvo in slednjič največjega pomena za vso našo državo. In to je vprašanje: **Ali naj se naše ljudsko šolstvo podpravi ali ne.**

Če premostimo le površno te točke, ki smo jih tu navedli in če slednjič primerjamo koristi, ki bi jih imelo šolstvo in učiteljstvo in slednjič tudi država — od okrajnih učiteljskih konferenc, kjer bi se te točke rešile — z ono gmotno škodo, ki bi nastala, če se plača sodelajoče učiteljstvo — se pač še govoriti ne da, kajti slednja bi bila tako minimalna s primerom prvi, da niti v pošteev ne pride, če pomislimo, da je sedaj ravno oni velikanski čas, kjer se računa edino le z milijardami.

Ne bodimo veliki v majhnih stvarih, in mali v velikih

Vpoštevajmo vendar zgo, vinski klic: **Le v pravi izobrazbi je naša bodočnost, naš spas.** — a.

Naši razlogi in razlogi nemškega nacionalnega učiteljstva za podpravljenje ljudskega in meščanskega šolstva.

Ena prvih če ne prva izmed avstrijskih učiteljskih organizacij je bila naša Zaveza, ki je sprožila zahtevo po podpravljenju ljudske in meščanske šole. Na VIII. glavni skupščini Zaveze v Opatici dne 20. avgusta 1896 je sprejelo zbrano učiteljstvo na predlog poročevalca o temi »Sijajno gmotno stanje slovenskega učiteljstva« med drugimi tudi to-le resolucijo:

»Ker deželni zbori najbrže tudi v prihodnje ne bodo upoštevali § 55. državne šolskega zakona z dne 14. maja 1869, da bi učiteljem plače uravnali tako, da bi mogli vso svojo moč obratiti v svoj poklic, ter da bi jim tudi v resnici bilo mogoče svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja, se sklenu naprositi c. k. centralno vlado, da sprejme ljudsko in meščansko šolo v svoje področje, t. j. šola naj se podpravi«. 21. leto poteka od tega časa. Od te pomembne skupščine sem se je ta predlog ponavljal od leta do leta. Vodstvu Zaveze se je naročalo, da naj stori vse dopustne korake, da doseže avstrijsko učiteljstvo svoj cilj. Vodstvo je vlagalo peticijo za peticijo na naučno ministrstvo in na ministrsko predsedništvo, stopilo v dogovor v svrhu enotnega postopanja in skupnega dela za ta naš postulat, pošiljalo svoje zastopnike k skupnim posvetovanjem in k skupnim deputacijam k tozadevnim ministrstvom, sploh ni opustilo ničesar, kar bi nas moglo dovesti bližje našega cilja. Prav nič se ne bojimo in javno priznamo, da nas je v prvi vrsti naše mizerno gmotno stanje privedlo do takega sklepa in delovanja. To povdarjamo zavoljo tega, ker se nemško nacionalno učiteljstvo brani očitka in zavrača predbacivanja v »Vestniku« v glasilu češkega učiteljstva, češ da nemško nacionalno učiteljstvo samo iz sebičnih namenov zahteva podpravljenje ljudske in meščanske šole. Nasprotno povdarja nemško učiteljstvo, da ima in goji pri tem višje namene, ozire na splošno blaginjo, ker stremi z zahtevo po državljenju šole po enotni šoli, po enotni kulturi v naši državi. Z državno šolo hočejo poglobiti v vsakem oziru in na vse strani državno misel in vzbujati ljubezen do domovine, in ravno domovinska ljubezen naj bo tista moč, ki naj prepreči v prihodnje vse narodnostne boje, ki slabe državo in ovirajo vsako veliko delo v občo blaginjo. Navajajo pa nemški nacionalni učitelji še druge argumente, zakaj zahtevajo državno šolo, ki so pa tako smeli, da ne rabimo ostrejšega izraza, da se vidi, da so ti učitelji v tesnem objemu z nemškim »Nationalverbandom«. Modrujejo pa tako-le: Obenem z uvedbo nemškega državnega jezika se mora podpravi tudi ljudska šola. V državni ljudski šoli bo moral biti državni jezik — nemščina — obvezni predmet za šolsko mladino vseh avstrijskih narodov in vsak učenec naj bi obvladal nemščino, ko zapusti ljudsko šolo. To je državna potreba, pravi nemško nacionalno učiteljstvo, kar se je pokazalo takoj v začetku sedanje vojne. Na bojiščih je prišlo skup vojaštvo, ki se ni razumelo med seboj in marsikatera potrebna odredba, marsikateri nujni ukaz se ni izvršil ali celo v nasprotnem smislu, ker dotični organi niso razumeli poveljnikevega jezika, ker nismo imeli skupnega državnega jezika. Ta razlog ne drži! Kateri polki so v hrabrosti prekosili še dosedaj hrvatske, in dalmatinske hrvatske polke in naše slovenske junake, četudi nezna ogromna večina več nemščine nego »rechts« in »links«? Zahteve naših nemških tovarišev gredo še dalje. Nihče ne sme dobiti v prihodnje državne službe, ako se ne izkaže, da obvladuje skupni državni jezik. Še več. Vsak rekrut mora znati v prihodnje vsaj toliko skupni državni jezik, da bo razumel dana povelja in jih vedel izvesti. Vse to upajo doseči na ta način, da se upelje državni jezik, podpravi šola in v državni šoli uvede nemščino obvezni predmet. To so razlogi, ki jih sovensko napredno učiteljstvo ne more odobravati ter jih ne sprejme in z vso odločnostjo odklanja in zavrača, ker je prepričano, da bi se s takimi naredbami ne poglobila državna misel. Doseglo bi se ravno nasprotno, kar se namerava. Mi smo zato, da se podpravi ljudska šola, toda tudi v državni ljudski šoli naj se poučuje mladina vseh

avstrijskih narodov v materinem jeziku, v materinem jeziku naj se vceplja in vzbujajo ljubezen do domovine, do krasne naše Avstrije, do cesarje in vse cesarske rodovine. Le na ta način bi delala šola v občo korist, na vsaki drugačni podlagi bi bila valilnica razprtij in razdvajanj. D.

Pa ne obupajmo! Kakor gotovo mora priti za zimo pomlad, tako gotovo pride za vojno mir! In ta ni več daleč. Že se kažejo prvi znaki njegovega prihoda! Na temnem našem obzorju se bo jelo daniti, svetel rob se zaznava na najskrajnejši točki vzhoda, rob se širi in širi, svetloba narašča, zarja se razliva po nebesnem svodu — solnce vstaja, zmagovito prešine noč, preženo temo! Resnica, pravica, ljubezen zavladajo zopet in tedaj boš tudi ti trpin vseh trpinov, ti ljudski učitelj vskliknil: Vstajenje — rešenje je tu — aletuja!!

Naše uradne okrajne učiteljske konference.

§ 44. državnega zakona z dne 14. maja 1869 l. drž. zak. št. 62 govori prav jasno:

»V vsakem šol. okraju mora biti vsaj enkrat na leto učiteljska konferenca pod vodstvom okrajnega šolskega nadzornika«.

Ta paragraf in tudi ta zakon je še vedno v veljavi in je toraj še vedno pravomočen, ker do današnjega dne še ni izšel nikak ukaz od države, ki bi ta paragraf ozir. ta zakon preklical, niti po § 14. državnega zakona ni bil preklican.

In paragrafi oziroma postave so pa vendar za to tu — vsaj v ustavni državi, da se jih izpolnuje, da se jim zadošča.

Pri nas v Avstriji so se pa c. k. okraj. šol. sveti postavili vsled svetovne vojne na prav komodno stališče: »ker se ne morejo vršiti okraj. učit. konference prvič — in kar je menda glavno — ker je škoda denarja in drugič — ker se okraj. učit. konferenc ne morejo udeležiti tudi vpoklicani učitelji, naj se prezre ta državni zakon«. S tega stališča lahko c. k. okraj. šol. sveti kratkoma kar pomedejo ves državni šol. zakon in logično mišljeno — smo lahko nekega dne brez vsakega šol. zakona. Treba je le malo tajnega dogovora.

Proti tej nezakonitosti se je po naše vednosti pritožilo edino le učiteljsko društvo na Dunaji »Zentral-Lehrer-Verein« na višje mesto. Radovedni smo, kak bo uspeh. Svoječasno ga sporočimo.

Na Dunaju so kot nadomestilo odpadlim okraj. učit. konferencam vpeljali takozvane voditeljske sestanke, kjer se rešujejo najbolj pereča šol. vprašanja.

Ako so bile kdaj okrajne učiteljske konference potrebne, so baš sedaj, v tem resnem času, ko trkajo ravno na šolska vrata tako kritična šolska vprašanja — ki jih javnost rešuje že skoro dve leti pod poglavjem »preosnova šolskega pouka« — da jih ravno šolski faktorji ne bi smeli kar tako prezreti, in jih prepustiti v prvi vrsti politični javnosti v konečno rešitev.

In mislimo, da je vendar učiteljstvo poklicano v prvi vrsti govoriti in svetovati — kako se preosnuj pouk in sploh odgoja naše bodočnosti, ker vendar učiteljstvo najbolje vé in zna, kje je treba zastaviti lopato, da ne bo trud zaman.

Koliko sto in sto vprašanj čaka rešitve, čaka temeljite preosnove, čaka konečne aprobacije, take aprobacije, ki bo držala, da ne bo treba leta in leta zopet delati raznih eksperimentov v šoli —